

DE FISCUS EN HET SUBSTANTIALISME: EEN MACRO-ECONOMISCH GEZICHTSPUNT

door Prof. Dr. J. E. Andriessen

Zo langzamerhand begint zich in ons land, vooral ook na publikatie van het geschrift no. 103 van de Vereniging voor Belastingwetenschap¹⁾, een zekere literatuur te vormen rond het vraagstuk van de houding van de fiscus tegenover substantialistische winstopvattingen in het bedrijfsleven. Daarbij raakt de gewoonte ingeburgerd om de bedrijfseconomen de taak toe te bedelen van propagandisten van het substantialisme tegenover een irrationele fiscale behandeling, terwijl de sociaal-economen dan maar voor de rugdekking moeten zorgen van een aldus belaagde fiscus. Op deze wijze dreigt opnieuw een twistpunt te ontstaan tussen bedrijfseconomie en macro-economie en de redactie van het M.A.B. is dan ook op de voor de hand liggende gedachte gekomen deze discussie nog wat te doen uitdiepen door Prof. dr. J. L. Mey²⁾ en de ondergetekende, die elkaar al eens onder andere omstandigheden in het strijdperk hebben ontmoet.

Nu voelt de laatstgenoemde zich in deze discussie wel enigszins geremd, in de eerste plaats omdat er over de macro-economische gezichtspunten van deze kwestie na de gedegen beschouwing van Mevr. 't Hooft-Welvaars in „De Naamloze Vennootschap”³⁾ niet zoveel nieuws meer is te zeggen en vervolgens omdat hij in tegenstelling tot collega Mey zijn hoogstandje voor vreemd publiek moet uitvoeren. Publiek dat bovendien - laten we het maar eerlijk zeggen - niet zo gemakkelijk te overtuigen zal zijn van de kracht van argumenten, die ontleend zijn aan andere sferen dan de zo vertrouwde bedrijfseconomische gedachtenwereld, waarin vanzelfsprekend het begrip vervangingswaarde met zorgvuldigheid wordt gekoesterd. Nu worden juist de bedrijfseconomische aspecten in het navolgende gerelativeerd, omdat zij moeten worden geschikt naast andere gezichtspunten die in de verhouding staat-individu naar voren komen, wanneer het in de belastingheffing gaat om een rechtvaardige, verantwoorde en uitvoerbare verdeling van lasten, niet slechts over de individuele bedrijfshuishoudingen maar over alle contribuabelen.

Ziet men zich voor een dergelijke taak gesteld, dan is het doorgaans het beste te beginnen met het een en ander toe te geven om zodoende de lezers wat milder te stemmen. Welaan, erkend moet worden dat beschouwingen met substantialistische strekking - en daar reken ik wellicht ten ongerieve van J. L. Mey dan ook maar de vervangingswaarde-theorie toe - opvoedend hebben gewerkt voor het bedrijfsleven, zowel als het aankomt op prijsbepaling als wanneer het gaat om winstvaststelling. Deze erkenning berust op goeddeels praktische gronden - ik baseer mij derhalve niet op de normatief getinte continuïteitsgedachte die b.v. aan de vervangingswaardeleer ten grondslag ligt. Is het bedrijfsleven dus betrokken in een educatief proces, dat heilzaam heeft gewerkt, de fiscus doet daaraan - met name voor zover het duurzame produktiemiddelen betreft - niet mee.

¹⁾ Rapport van de commissie ter bestudering van de mogelijkheden van toepassing van substantialistische opvattingen op het fiscale terrein, Vereniging voor Belastingwetenschap, geschrift 103, 1960.

²⁾ J. L. Mey, Substantialistische winstopvattingen en fiscus, M.A.B., mei 1961, blz. 162-172.

³⁾ M. J. 't Hooft-Welvaars, Belasting en vervangingswaarde uit nationaal oogpunt gezien, De Naamloze Vennootschap, febr. 1961, blz. 193-201.

Eigenlijk is dat een van de grootste grieven van de commissie, die het geschrift 103 van de Vereniging voor Belastingwetenschap heeft voorbereid. Men redeneert van die kant aldus: als de fiscus nu maar zijn standpunt wijzigde, dan zouden de restanten van nominalistische domheid in het bedrijfsleven geheel verdwijnen.

Daar waar de Amsterdamse leerboeken nog niet zijn doorgedrongen, zou het aangiftebiljet de opvoedende taak kunnen overnemen!

Maar er kan dezerzijds nog meer worden toegegeven. Het gulden-is-gulden-standpunt van de fiscus leidt, zo stelt men, tot een discriminatie, die toeneemt naarmate de belaste bedrijven relatief meer kapitaalgoederen aanwenden, naarmate de activa een langere levensduur hebben en naarmate de winstmarges procentueel lager zijn. Men kan daar sterke cijfervoorbeelden van geven; heel illustratief is b.v. de berekening die mevr. 't Hooft hiervoor in „De Naamloze Vennootschap” heeft gemaakt. Nu kan daartegenover weliswaar opgemerkt worden, dat deze ongelijkheid in fiscale druk in belangrijke mate gecompenseerd wordt door: a) de investeringsaftrek, b) verschillen in produktiviteitsontwikkeling en c) afwentelingsmogelijkheden in de prijzen. Ten aanzien van al deze punten zijn de kapitaalintensieve bedrijfstakken namelijk doorgaans in het voordeel en de fiscale discriminatie heeft dan ook in feite zeker niet geleid tot relatief geringere reserveringen en investeringen in deze takken van industrie. Doch erkend moet worden dat dit wel erg praktische argumenten zijn, die voor beginselvaste substantialisten weinig overtuigend moeten klinken.

Kan ik mij dus wel verplaatsen in de gedachtengang van hen, die het educatie-en/of discriminatie-argument hanteren tegenover een in hoofdzaak nominalistisch ingestelde fiscus, toch geloof ik dat het commissierapport bepaald sterker was geworden als men de argumenten voor het gekozen standpunt wat systematischer naar voren had gebracht (nu staan ze verspreid over de verschillende hoofdstukken en eigenlijk komt de zaak pas in hoofdstuk 5 ten principale aan de orde) en als men bovendien er niet naar gestreefd had het substantialisme op alle fronten te doen zegevieren boven het nominalisme. Wat dit laatste betreft, men tracht te veel te bewijzen - en dat maakt de kritische lezer achterdochtig. Ik zal hiervan een voorbeeld geven.

Gesteld wordt onder meer dat het nominalisme in geval van prijsstijging een overdreven indruk van welvaartstoename wekt en daardoor tot beslissingen ten aanzien van investeringen en/of uitkeringen kan leiden, die de conjunctuur verscherpen. Maar tegelijkertijd verwijt men de nominalistisch ingestelde fiscus dat zijn handelwijze tot liquiditeitsverkrapping, vermogensaantasting e.d. kan leiden, hetgeen niet anders kan betekenen dan dat dit remmend werkt in geval van hoogconjunctuur. Hoe men nu, deze beide gezichtspunten kennende, toch tot de ongenueanceerde conclusie kan komen, dat een fiscale winstbepaling op substantialistische basis een beter conjunctuurnivellerend effect zal hebben, lijkt raadselachtig. Men vraagt zich af, wat de ondernemers dan wel zouden doen met het douceurtje van een op de dwalingen zijns weegs terugkerende fiscus - gaan zij dat alleen maar in kas houden?

Aan dit soort kritiek stellen de rapporteurs zich bloot omdat zij twee dingen niet uit elkaar houden. In de eerste plaats is er inderdaad het gevaar dat nominalisme bij prijsbepaling en winstvaststelling (respectievelijk: -uitkering) de bekende „Rechnungsfehler” van Schmidt doet ontstaan en daardoor conjunctuurverscherpend zal werken. In de tweede plaats is er het feit dat *fiscaal* nominalisme in

geval van een prijsconjunctuur een zwaardere belastingdruk veroorzaakt dan bij de tariefvaststelling is bedoeld. Vanuit het eerste gezichtspunt geredeneerd draagt de propaganda voor het substantialisme bij tot de gewenste matiging van de conjunctuurbeweging, al geloof ik niet dat deze propaganda op dit moment nog wel zo nodig is, want na 15 jaar ervaring met prijsstijgingen zijn de ondernemers beslist slimmer dan waarvoor de commissie ze blijkbaar aanziet. Dit alles staat echter min of meer los van wat de fiscus doet, want bedacht moet worden dat wanneer men ook vanuit het tweede gezichtspunt conjunctuurmatiging als resultaat wil verkrijgen, het pleit nog wel voor een substantialistisch fiscaal winstbegrip kan worden gevoerd maar dan annex een behoorlijke verhoging van de tarieven in de hoogconjunctuur. Over deze laatste consequentie leest men heel weinig in het rapport, hetgeen de indruk wekt dat men alleen op belastingverlichting uit is. Op zichzelf is dit een respectabele zaak om te bepleiten, maar dat moet dan met de juiste argumenten geschieden. De eerder besproken discriminatie was hier als motivering voldoende geweest, doch met conjunctuurnivellering heeft dit niet veel te maken.

Het wordt tijd om stil te staan bij de concrete inhoud van de voorstellen van de commissie. Beperken wij ons tot de fiscale jaarwinstberekening, dan wil de commissie:

- 1) voor de voorraden toepassing van het ijzeren voorraadstelsel en voor meer duurzame activa een correctie van de afschrijvingen aan de hand van bepaalde prijsindices;
- 2) zo nodig een aanvullende correctie om bij geldwaardedaling het reële vermogen van het bedrijf in stand te doen houden.

Merkwaardig is dat de commissie deze twee voorstellen niet zozeer als een keuzemogelijkheid ziet, waarbij bepaalde bedrijven met veel materiële activa voor 1) kunnen opteren en andere voor 2), neen men bepleit de toepassing van een soort Höchstwertprinzip, waarbij de gunstigste uitkomst voor het bedrijf - dus leidend tot het laagste belastingoffer - maatgevend zou worden voor de fiscale winstvaststelling. Komt men dus b.v. bij de jaarlijkse bepaling van de toevoeging op de rekening „prijsverschillen” met methode 1) lager uit dan met methode 2), die het vermogen corrigeert met een algemene prijsindex, dan zou hiervoor nog een extra bedrag in mindering van de fiscale winst moeten worden gebracht. Terecht signaleert J. L. Mey hier de gedachte, dat winst volgens de commissie tegelijkertijd zowel kapitaalsurplus als vermogenssurplus zou moeten zijn om presentabel te kunnen worden voor de fiscale begeerte. Terecht ook richt hij in dit verband aan de commissie het verwijt, dat zij op twee gedachten hinkt, een doorgaans toch al weinig principiële handelwijze die in dit geval nog bedenkelijker lijkt omdat de belastingplichtige mag kiezen wat hem het gunstigste uitkomt. Werken wij dit wat uit, dan komen we op de vraag wat de commissie nu eigenlijk wil, de onderneming beschermen tegen de algemene geldwaardedaling of ook tegen allerlei denkbare ongunstige specifieke prijsbewegingen. In feite neemt de commissie beide verschijnselen mee, want als men nu toevallig in een branche werkt waar b.v. de prijsstijging van machines e.d. achterblijft bij de algemene prijsstijging - hetgeen kan door de technische ontwikkeling, maar ook door heel andere oorzaken - dan is er nog altijd de redding brengende algemene vermogenscorrectie om de fiscale winst te drukken.

Wat de kapitaalsurplusberekening betreft, vraagt men zich overigens af, of het rapport het probleem van het vaststellen van specifieke prijsfluctuaties per bedrijfstak - een werkje voor aparte commissies - niet te licht telt. Er bestaat te onzent voldoende ervaring met dit soort arbeid; men denke b.v. aan de produktiviteitsberekeningen ten behoeve van loonvoorstellen, waarmee zo langzamerhand de dagtaak van heel wat nuttige mensen is gevuld. Door het voorstel van de commissie zouden er nog een aantal andere rekenaars en tegen-rekenaars (natuurlijk, want er is belastingvoordeel te behalen!) bijkomen. In ons land staan wij op dit punt voor niets, maar men kan ook overdrijven.

De vermogenssurplus-correctie heeft op de kapitaalsurplus-correctie dit voor, dat zij zich meer richt op het probleem, waarom het in het bijzonder gaat, namelijk het corrigeren van de winst voor de algemene geldwaardedaling. Bij de kapitaalsurplusmethode worden immers de activa per bedrijfstak gegroepeerd en daarop worden verschillende prijsindices toegepast, zodat men zich dan niet louter bepaalt tot de absolute koopkrachtverandering van het geld, doch ook allerlei relatieve prijsbewegingen meeneemt. In dit opzicht is een vermogenscorrectie - b.v. aan de hand van de prijsindex van het nationale inkomen, of misschien van de prijsindex van alle investeringsgoederen tezamen - wellicht te prefereren. Maar bij die vermogensherberekening rijst dan toch het vraagstuk welk vermogen gecorrigeerd moet worden, het totale of alleen maar het eigen vermogen. De commissie zegt hierover weinig, maar suggereert - meen ik - het eerste. De door J. L. Mey hiertegen naar voren gebrachte kritiek goëddeels aanvaardende, vraag ik mij echter nog af wat men in dat geval gaat doen met de schulden op lange termijn: wordt b.v. ook de waarde van de obligatieschuld ten behoeve van de obligatiehouders gehervwaarded, of aanvaardt men een verschil in behandeling, waarbij het totale vermogen herzien wordt doch de obligatielening, die daarvan een onderdeel vormt, in nominale waarde gehandhaafd blijft? Dit laatste lijkt weinig redelijk, maar kiest men een andere weg dan vervalt men in het zeer gecompliceerde probleem welke schulden wel en welke schulden niet gecorrigeerd moeten worden.

Het voorgaande mondt als vanzelf uit in twee hoofdbezwaren, die ik tegen een fiscaal substantialisme naar voren zou willen brengen. Dit tweetal heeft betrekking op de rechtvaardigheid en op de noodzaak van inflatiebestrijding. Om met het eerste te beginnen: wij weten allen dat de kruipende inflatie voor allerlei maatschappelijke groeperingen schadelijke gevolgen heeft. Rangschikt men de getroffen en naar de ernst van hun schade, dan staat het bedrijfsleven bepaald niet in de eerste rij. Weliswaar streeft de overheid naar prijsstabilisatie, maar wie zal ontkennen dat er bij stijgende prijzen der produktiemiddelen nog veel afwentelingsmogelijkheden zijn, ja dat zelfs de fiscale druk op schijnwinsten in vele gevallen kan worden doorgeschoven. Vroeger leerden wij wel dat een winstbelasting niet wordt afgewenteld, maar dat was een micro-economisch verhaal. In geval van voortdurend toenemende bestedingen is zeker de afwenteling van overmatig geachte belastingen op de winst allerm minst zeldzaam - men leze er het boek van Goedhart maar op na ⁴⁾. Bovendien hebben de ondernemingen - voorzover zij althans de N.V.-vorm hebben gekozen - niet te lijden van de bij inflatie automatisch zwaarder wordende belastingdruk als gevolg van

⁴⁾ C. Goedhart, Hoofddlijnen van de leer der openbare financiën, in het bijzonder blz. 157 e.v.

de progressie. In wezen is dit een veel ernstiger probleem en zelfs daarvoor is het moeilijk de nodige voorzieningen te treffen, getuige b.v. het uitstel van de belastingverlaging.

Als wij nu toch aan indexatie gaan denken, dan dringen zich stellig hogere prioriteiten op dan die welke de commissie aanwijst. Terecht is men echter over het algemeen - met uitzondering van enkele notoire inflatielanden - zeer spaarzaam met de honorering van indexatieclaims. Tot dusver zijn in ons land alleen enkele uitkeringen in het kader van de sociale verzekering gekoppeld aan de ontwikkeling van een loon- of prijsindexcijfer. Alleen op dit gebied zou men misschien nog iets verder kunnen gaan, maar het is bepaald al ongewenst om bij voortgaande prijsstijging een systeem in te voeren, waarbij b.v. gefixeerde vrijstellingen of de zwaarder wordende druk als gevolg van de progressie automatisch worden herzien. Zou men zich op dit pad begeven, dan komt men vervolgens terecht bij herleidingsstelsels voor in nominale bedragen luidende schulden, bij glijdende loonschalen en tenslotte ook bij de fiscale winstberekening op substantialistische basis. Dit laatste zie ik in feite als het eindpunt op een weg, waarop we hoogstens de eerste stappen kunnen zetten - ik noemde de indexatie van enkele sociale verzekeringen -, maar die we verder beslist niet moeten gaan.

Waarom niet? De beantwoording van deze vraag brengt ons tot het tweede punt, namelijk de noodzaak van inflatiebestrijding. Het is bekend dat herleidingsstelsels, van welke aard die ook mogen zijn, de weerstand tegen inflatie verzwakken. Wij behoeven daarvoor nog niet eens de praktijk ten tonele te voeren van sommige Zuidamerikaanse landen, waar op 1 januari van elk jaar alles - lonen, prijzen, etc. - met 10 of 20 % omhoog gaat, al naar gelang de recente inflatoire ontwikkeling, waarna men vrolijk de inflatie voortzet. Dichter bij huis blijvend, vinden we er voorbeelden van hoe glijdende loonschalen de inflatie in de hand kunnen werken.

Nu zal men zeggen, dat de commissie dit toch niet voorstelt. Toch wel, want ik merkte reeds op dat wat de commissie wenst eigenlijk het eindpunt is op een indexatieweg, waarop vele tussenstations liggen met wellicht rechtvaardiger claims. De commissie ziet dat zelf ook, want ergens in het rapport stelt zij b.v. de vraag, of het niet redelijk is in een tijd van geldontwaarding de belastingheffing op interesten, verkregen uit nominale vermogenswaarden, achterwege te laten. Dat is helemaal niet zo onredelijk, net zo min als in geval van inflatie een regelmatige tariefsherziening in verband met de onjuiste werking van de progressie onredelijk is. Maar dit alles bij elkaar, gevoegd nog bij een winstvaststelling op substantialistische basis, zou de fiscus voor het probleem plaatsen om praktisch bij elke belastingheffing herleidingen te accepteren. Herleidingen die bovendien nog - de commissie wil dit zelf immers ook - met verschillende soorten specifieke indexcijfers zouden moeten geschieden.

In hoeverre dit alles technisch is uit te voeren, is als vraag minder interessant dan de vaststelling, dat een en ander beslist tot verminderde belastinginkomsten zal leiden. Dit is immers toch de bedoeling. En dat brengt ons terug tot het inflatievraagstuk. Gaat men er van uit dat het er weinig toe doet wie het geld heeft, de fiscus of het publiek, omdat beiden het toch uitgeven, dan maken herleidingsstelsels niet veel uit. De commissie schijnt dit standpunt te huldigen, want zij wrijft de overheid met zoveel woorden een inflatoir verleden aan. Ik geloof dat in dit opzicht de laatste jaren wel het een en ander ten goede is gekeerd. In ieder

geval lijkt mij een houding van: de kruipende inflatie is een feit en dan kunnen wij het met onze voorstellen te verdienen belastinggeld nuttiger besteden dan de overheid - volmaakt defaitistisch. Dit nu bedoel ik met het verzwakken van de weerstand tegen inflatie - tracht men zich op alle fronten tegen de gevolgen daarvan te dekken, dan heeft op den duur niemand meer enige belangstelling voor de inflatiebestrijding.

En die belangstelling mag men van de kant van het bedrijfsleven toch wel verlangen, want het is beslist niet zo dat dit bedrijfsleven geheel onschuldig is aan de inflatoire ontwikkeling van onze tijd en daarvan alleen de kwalijke repercussies heeft te accepteren. Het is zo langzamerhand wel bekend, dat naast de bestedingsinflatie ook de zgn. beloningsinflatie prijsstijgingen ten gevolge kan hebben. Deze prijsstijgingen kunnen ontstaan doordat de lonen en beloningen van andere produktiefactoren (dus ook de winsten) sterker toenemen dan overeenkomt met de reële produktiviteitsvermeerdering. Het zou ons te ver voeren dit proces van beloningsinflatie te beschrijven, doch in ieder geval kunnen niet alleen de vakverenigingen maar ook de ondernemers daaraan mede schuldig zijn. Men denke maar aan het voorbeeld van loonverbodigheden bij schaarste op de arbeidsmarkt. Wanneer nu het bedrijfsleven aan alle kanten - dus niet alleen bij de prijsvaststelling van eindprodukten maar evenzeer in de fiscale behandeling van de winsten - gedekt is tegen de gevolgen van inflatoire ontwikkelingen, waaraan het zelf, hetzij via zijn bestedingen hetzij via de vaststelling der beloningen, mede debet is, dan vervalt elke interne rem tegen de inflatieveroorzaking. Betogen voor het stabiel houden van de prijzen, het voorkomen van loonsverhogingen die boven de produktiviteitsontwikkeling uitgaan e.d. helpen dan weinig meer, want dezelfde overheid die deze gedragsregels propageert, zou in de fiscale behandeling het niet-opvolgen daarvan - hetgeen dus prijsstijging betekent - bedekken met de mantel der liefde.

Aan het begin van deze beschouwing heb ik de gedachtengang van hen, die aan een fiscaal substantialisme een zekere opvoedende waarde toekennen, begrijpelijk geacht, ofschoon ik - anders dan de commissie - niet aanneem dat het bedrijfsleven na vele jaren ervaring met prijsstijgingen nog veel geleerd behoeft te worden op het gebied van prijsvaststelling en winstbepaling. Aan deze toegeeflijkheid, die als gezegd slechts bedoeld was om de lezers bij de aanvang wat milder te stemmen, moet nu worden toegevoegd, dat ik vrees dat een fiscaal substantialisme over een breed front - want wat men de een toestaat mag men de ander niet onthouden - de opvoeding ook in verkeerde richting kan leiden. Als de fiscus herleidingen accepteert, waarom zou het bedrijfsleven deze zelf op andere gebieden ook niet gaan toepassen? Dus b.v. automatische doorberekening van kostenverhogingen, directe aanpassing van lonen aan gestegen prijzen en dergelijke zaken moet men dan als volmaakt „en règle” accepteren. Dit zou indruisen tegen de fundamentele beginselen van de loon- en prijspolitiek in ons land en het zou de strijd tegen de inflatie enorm bemoeilijken. Want de inflatie van onze tijd is niet alleen met budgettaire en monetaire middelen te bestrijden, zij eist ook een zekere discipline van het bedrijfsleven op het gebied van lonen en prijzen. Dat wat de gemiddelde ondernemer vanzelfsprekend acht, namelijk de prijzen verhogen als de kosten wat zijn gestegen, of meer loon bieden als men arbeiders tekort komt, is onder de huidige omstandigheden macro-economisch niet altijd verantwoord. Wanneer de overheid dit al jaren lang aan het bedrijfsleven voorhoudt

- zoals in ons land geschiedt en gelukkig ook door het bedrijfsleven wordt geaccepteerd - dan kan zij niet gelijktijdig stellen, dat wanneer het onverhoopt toch misloopt met de prijsontwikkeling men in de fiscale behandeling daarvoor een tegemoetkoming krijgt.

Zo leidt dus het macro-economisch gezichtspunt tot de conclusie, dat wat de commissie vaststelt bepaald minder verantwoord, minder redelijk en ook niet zo eenvoudig in zijn uitwerking is als de rapporteurs wel doen voorkomen.

Dit zou het slot van deze beschouwing zijn, ware het niet dat ik nog een klein twistpunt met collega Mey moet vereffen. Ook hij wijst de aanbevelingen van de commissie af, zij het op andere gronden. Naast een aantal kritiekpunten die ik accepteer, geeft hij als hoofdbezwaar dat hetgeen de commissie wenst niet klopt met de „zuivere” vervangingswaardetheorie. Die theorie nu blijkt echter zo’n esoterische wetenschap te zijn geworden, dat - ik citeer Mey - „de winstbepaling op basis van de vervangingswaardetheorie te subtiel is en te veel overwegingen bevat, die slechts door de bedrijfsleiding kunnen worden gevormd, dan dat zij zich in een fiscaal controleerbaar schema laat samenvatten”. Een „willekeurige belastingambtenaar” komt aan deze wijsheid dus niet toe en met de ware orthodoxie van een beginselvast theoreticus, die compromissen als die van de commissie afwijst, concludeert Mey dan ook, dat „het daarom aanbeveling zou verdienen het bedrijfsleven op andere wijze dan naar de winst te belasten”⁵⁾. Wat er voor de fiscus dan overblijft wordt niet gezegd, maar het is duidelijk dat dit in de richting moet gaan van een loutere winstuitdelingsbelasting, of wellicht zelfs vloeit deze opmerking voort uit een verlangen van de auteur om het zwaartepunt in de belastingheffing te verleggen naar de kostprijsverhogende belastingen - intussen met alle ongunstige gevolgen van dien voor de inkomensverdeling en de produktiestructuur.

Na dit alles past slechts een kort slotwoord. Gezien de hiervoor besproken bezwaren, gezien ook het verschil van mening dat nog in de kringen der bedrijfs-economen heerst, lijkt het mij dat de fiscus moeilijk anders kan doen dan persisteren bij zijn huidige praktijk. Iets met gebreken te vervangen door iets met andere, maar minstens even grote gebreken lijkt mij namelijk geen „zinvolle vervanging”.

⁵⁾ Met deze uitspraak valt Mey overigens terug op de positie, die hij reeds in 1948 innam in zijn inaugurele oratie: „Beschouwingen over de aard en omvang van de winst”, met name blz. 25.